

Matí de diumenge

8 de febrer. Mossèn Ramon M. ha arribat tard a la missa de tres quarts de 12 a Gósol perquè ha hagut d'oficiar un enterrament a Saldes: el del Manuel, exalcade, de la fonda Cal Manuel, de 89 anys. Els mateixos que compleix avui mossèn Ballarín, que no ha pujat. Missa a la rectoria, a l'escalfor de l'estufa. Molt poca gent: un matrimoni de ciutat amb els dos fills, i nosaltres. En sortir, a cal Paraire comprem patates de llavor ñtambé de les negres, que a hores d'ara tan poca gent en plantañ i una coca de Perafita. Fa l'aire fred. La tranquil·litat de Gósol a l'hivern. De tornada, la carretera travessa els camps nevats i les muntanyes perennes, persistents.

Amb el pretendent carlí al tron d'Espanya

20 de febrer. A la sala petita del Pavelló de Suècia, hi ha hagut una conferència commemorativa dels 175 anys del carlisme. Han parlat Daniel Montañà (La sanitat i l'ensenyament carlista, l'hospital de sang de Berga i la universitat de Sant Pere de la Portella); Toni Gol (Pagesia i carlisme); i Jaume Campàs (Furs i confederació). Ha moderat l'acte, organitzat pels Amics de la Història del Carlisme, Albert Vancell.

La sorpresa ha estat que entre el públic hi havia el pretendent carlí al tron d'Espanya, Carles Hug I, sa altesa reial don Carles Hug de Borbó-Parma, cap de la casa ducal de Parma, que al final ha adreçat unes paraules i ha mantingut un col·loqui amb els assistents.

Carles Hug va néixer a París (1930). Establert a l'estat espanyol en ple franquisme, en fou expulsat per les seves activitats polítiques

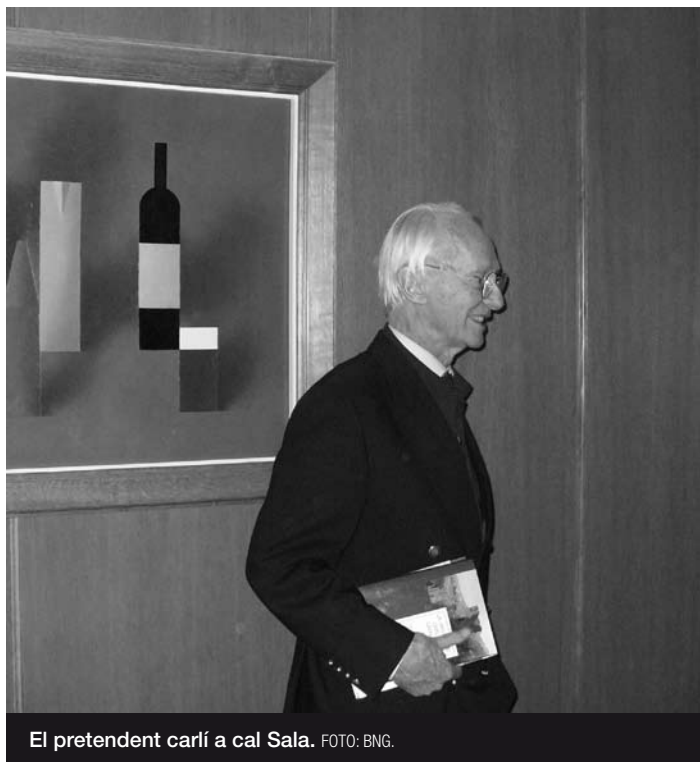
el 1968. Va poder retornar amb l'adveniment de la democràcia. El 1976 va ser present clandestinament a l'aplec de Montejurra, on sota el lema 'Una cita para el pueblo' va encapçalar una ruta diferent a la del seu germà Sixte, representant de l'extrema dreta, a la qual va convidar una vintena d'organitzacions polítiques de l'esquerra: PCE, PSUC, PTE, ORT i PSOE entre altres. La jornada es va acabar amb incidents i dos morts, víctimes de l'atemptat dels partidaris de Sixte contra els de Carles Hug. Són els 'Fets de Montejurra'. Carles Hug és llicenciat en econòmiques per la universitat d'Oxford i va ser professor de la de Harvard. Ha publicat *Qué es el carlismo*, de la Biblioteca de Divulgació Política de la Gaya Ciencia (1976), *La vía carlista al socialismo autogestionario* (1977) i *Algunas reflexiones sobre el socialismo del siglo XXI* (2004).

La sorpresa de l'acte de Berga, dèiem, va ser que hi havia el pretendent carlí i que va parlar. Però encara més ho va ser que teníem davant un aristòcrata il·lustrat, un professor d'universitat americana que al Pavelló de Suècia i posteriorment al Restaurant Sala ñdesprés de beure la taula ñens parlava llargament de l'aportació de Mao, de la necessitat d'un canvi d'estructures a nivell mundial, de la crisi, de la conveniència que els partits polítics no siguin l'única plataforma a través de la que es pot arribar al govern. Cap referència al passat del partit que encapçala, el partit més vell d'Europa, i molt interès en l'aportació que el carlisme pot fer en el futur. Impossible canviar les coses? Sa altesa va explicar que amb els coneixements del segle XII hauria estat possible construir una bicicleta de fusta i ningú no ho va fer fins segles més tard. Ho va dir a cal Sala, sota un oli de Josep M de Martín.

Les monges més dolces

12 d'abril. Diumenge de Pasqua. El programa *Signes dels temps* de TV3 ha emès aquest matí un reportatge sobre el taller d'elaboració de mones de Pasqua i altres productes de xocolata de les religioses Adoratrius Perpètuas del Santíssim Sagrament, les *Sagramentàries* de Berga. *Signes del temps* és un magazín d'actualitat sobre el món de l'Església catòlica i la solidaritat que dirigeix Francesc Rosaura. Les adoratrius viuen en un convent de clausura, i és un fet força excepcional que surtin als mitjans. L'octubre del 2005 van ser objecte d'un reportatge a la revista *Solc*, del bisbat de Solsona, que dirigeix Francesc Cano, locutor de *Catalunya Informació* que també fa un programa d'òpera amb Jaume Radrigales a *Catalunya Música*. El tractament del fet religiós per part de la ràdio i televisió autonòmiques sembla que actualment depèn de l'equilibri entre el sector laic –budista (Cullell - Sarsanedas)– i el més proper a la confessió majoritària del país (Sáez - Terribas).

Un dia vaig entrar a la botiga *Delícies de les monges*, del carrer de la Gran Via de Berga. Aviat em va venir a rebre la germana Núria Marquès, superiora. L'orde va ser fundada el 1770 a la Toscana i té casa a Berga des del 1940. A l'estat espanyol també són a Vic, Barcelona i Huelva. Vaig entrar en una de les dependències del monestir. És actual, amb predomini dels colors blanc i metal·litzat; clar, funcional i acollidor, extremadament net, amb alguna imatge religiosa distribuïda amb gràcia. Davant hi tenen el jardí i la piscina. La germana Núria és filla díAltés (Alt Urgell). Els seus pares eren

El pretendent carlí a cal Sala. FOTO: BNG.

pagesos. El 1940 la família es va traslladar a Madrona (Solsonès). El monestir de les adoratrius, de l'arquitecte Josep Xoy, és estrenat de poc. Són deu germanes; una passa dels cinquanta i les altres van dels vint-i-vuit als quaranta-vuit anys. Són de tres o quatre nacionalitats. Pel passadís ens vam creuar amb una religiosa jove, jovial, que devia ser sudamericana. Amb un somriure va indicar a la superiora que se n'anava a fer la seva estona d'adoració al Santíssim. La germana Núria em va explicar anècdotes de la vida monàstica, com va costat anar canviant el concepte de clausura, sortir a comprar, tenir el primer cotxe per portar les germanes a l'hospital o al metge i altres necessitats de la comunitat. «Sempre he estat tinguda per una persona una mica rebel. Progressista? -A tant no hi arribo». Vaig veure que també té un concepte empresarial de l'activitat econòmica. Que sap portar el negoci: l'obrador de xocolateria que per Pasqua va preparar cap a un centenar de mones, el taller artesà que fa productes diversos, com, fins no fa gaire, elaborar i pintar manualment les populars Morenetes que es venien a les botigues de Montserrat. La germana Núria seim va mostrar profundament religiosa, alegre, jovial, emprenedora. Però algunes persones no van veure bé que es publicués el reportatge que li vaig preparar.

El Zapatero a la fira del Primer de Maig

1 de maig. Hi ha tanta gent com altres vegades, a la Fira? El que queda clar és que Berga no està preparada per a les aglomeracions. És una ciutat mal construïda, el regne de l'especulació desmesurada. Aquest matí he vist innombrables voreres plenes de cotxes, cotxes que els qui n'hem d'agafar un per anar a la capital comarcal quan hi som no sabem què fer-ne. Aquell cos tan eficaç que controla els aparcaments i posa multes, suposo que avui no funcionava. Una immoralitat.

Fa l'efecte que tota la comarca s'ha entaforat als voltants del Vall berguedà. Aquí uns pagesos vermells de cara riuen davant d'un tractor John Deere d'un verd l'quid, lluent, i negres rodes potents, dinosaúriques. Més enllà unes noies primaverals, enriolades, caminen amb pressa. Jo ja no estic per tan tràfec i m'he parat a a llegir el diari. A l'Avui trobo aquesta confessió de Mattheu Tree sobre els *Contes d'anada i de tornada* que Jordi Cussà ha publicat a l'editorial L'Albí: «... una mostra magistral de les habilitats estilístiques d'aquest autor de culte que fa que la pròpia llengua flueixi amb una força corpredora capaç d'engrescar el lector més pàmfil. A diferència de segons quins narradors més cèlebres que fan la impressió que escriuen de puntetes, primparats, com si ja fossin els últims homes que parlessin català».

Després he trobat el Zapatero ñel de debó, que de tota la vida ha arreglat, i qui sap si encara ho fa, sabates a Avià. M'ha dit que «*Ahora nus vamo a reuní uno cuanto ministro pa vé si arreglamo la situación, qu'eto etá mu mal*». El Zapatero ha estat tota la vida un home treballador, quan el veig per carrer em sembla que li falta alguna cosa, que sense el davantal de cuir i el martell no és sencer. La seva recepta davant l'estat actual de coses me l'ha explicat fumant-se un puro al Vall. La gent d'ara gasta massa i s'haurà d'acostumar a viure d'una altra manera. «*Yo a las fondas nunca había ido, bastante tenía com poder mantener a mis hijas. Ahora alguna de ellas me ha llevado y ¿qué te dan?. Una patata 'bullida' un poco de carne... y te cobran cuatro mil pesetas*». Quan acabava de dir això han aparegut la seva dona i una filla i tots tres han baixat Vall avall vora la filera de cotxes d'exposició dels concessionaris berguedans.

La productora cinematogràfica Isona Passola

19 de juny. Aquest vespre s'ha projectat la pel·lícula *Catalunya-España* al Cinema Catalunya de Berga. Abans, Ramon Felipó ha introduït Isona Passola, productora de *Massa d'Or Produccions*. Ha recordat accions conjuntes durant l'època del franquisme «quan anàvem de còctels, però no de beguda, sinó Molotof». Ha remarcat que el pare de la Isona, Ermengol Passola, traspasat fa poc, fou el responsable de l'edició i distribució clandestina, a partir de l'any 1958, de l'edició ciclostilada de la *Justificació de Catalunya* de mossèn Armengou.

Després de visionar la pel·lícula, els assistents han mantingut un col·loqui amb Isona Passola. *Catalunya - España* és un documental fet a base d'entrevistes, a la manera de *La pelota vasca*, que incideix en la relació entre Catalunya i l'Estat Espanyol bàsicament des de l'apartat econòmic i on destaquen les visions (Xavier Rubert de Ventós, Ramon Tremosa...) partidàries de la solució independentista.

A la tarda, Isona Passola, que properament pensa rodar a la comarca, ha visitat el Pi de les Tres Branques i el Santuari de Queralt, on el capellà custodi, mossèn Ramon Barniol, li ha mostrat les dependències. Després ha anat a sopar a Cal Nen.

Sobre la Patum

24 de juny. El diumenge de Corpus vam ser a Solsona. A la plaça, els entremesos ballaven en un ambient solemne, distingit, d'aràica actualitat i casolà. Cap empenta: els infants fent rotilana

Els bastoners / plens d'Artés. FOTO: BNG.

a primera fila; les autoritats presidint sota un sol de justícia. El flabiolaire dialogava amb els altres músics en el Ball de Gegants, l'Àliga es balancejava al compàs del sentiment dels solsonins. La Patum fins a una data determinada devia haver estat una festa així de tranquil·la i qui sap si mai hauria hagut de deixar de ser-ho. Aneu-ho a saber.

Per Sant Joan hem estat a les festes d'Artés, relacionades amb la rebuda de la Flama del Canigó inspirada amb el poema homònim de mossèn Cinto que havia vist baixar del Pirineu nois «*ab falles de pega ò teyes enceses*». La cercavila d'Artés, que aquest any celebrava el trentè aniversari, és un interessant correfoc, una interessant simbiosi de dracs i diables, de ball de bastons i Patum. De Patum perquè

surt una guita com les de Berga i perquè els bastoners fan un ball de bastons vestits de plens, amb els fuets corresponents, donant lloc a un espectacle potent, lluminós i apoteòsic.

Ha mort Baltasar Porcel

2 de juliol. La mineria havia tingut una presència molt important al Berguedà. En un dels articles de viatges pel país, Baltasar Porcel parlava, a *El Correo Catalán*, del fum de les xemeneies i la negror dels gats de Bagà provocada pel fet de dormir sobre el carbó emmagatzemat als baixos de les cases. El recull d'aquests articles és el llibre *Camins i ombres*, que comença a les Fonts del Llobregat i va baixant cap a la Pobla de Lillet, Bagà, Berga, les colònies tèxtils... Té il·lustracions d'Arranz Bravo i Bartolozzi.

A Avià, Porcel anà als baixos de la rectoria on fou destituït i empresonat el Comte d'Españya. A Queralt va visitar mossèn Ballarín, de qui va escriure aquesta curiosa descripció "Creu en Déu i en l'anarquia, en l'Església Catòlica i la llibertat de l'amor".

Baltasar Porcel es va establir a Barcelona a principis de la dècada dels seixanta; crec que de primer va anar a viure a casa de Joan Triadú, que el va fer entrar als Mobles Maldà, d'Ermengol Passola. En aquella època va participar en la distribució clandestina del mecanoscrit ciclostilat de la *Justificació de Catalunya*, de mossèn Armengou. Escrivia en català a l'únic lloc on llavors es podia fer, a *Serra d'Or*. També escrivia a *Destino* i, fins fa una setmana, la *La Vanguardia*. Participava, amb la barba característica i les vocals salades d'Andratx, a les tertúlies radiofòniques i programes de televisió. Era mallorquí com el bisbe Moncades, amb qui sempre es va relacionar. Un dia em va explicar, el bisbe, que havia batejat un fill de Porcel. Ara ja es passegen, amb calma balear, un al cel dels bisbes i l'altre al cel dels escriptors.

Els primers bolets

15 de juliol. Hi ha qui diu que els bolets de soca tots són bons però jo només en conec d'una mena. El divendres passat en vaig collir al peu del Pedraforca. L'endemà, dia 11, va complir setanta-cinc anys el bisbe de Solsona, l'edat que marca el cànon 401 § 1

Peu de foto: Pollancrons del juliol. FOTO: BNG.

del Codi Dret Canònic per presentar la renúncia al Sant Pare: «El Bisbe diocesà que hagi complert els setanta-cinc any és pregat de presentar la renúncia al Summe Pontífex, el qual, després de sospesar totes les circumstàncies, proveirà». Es deia per Solsona que monsenyor Trasserra ja fa temps que podia haver presentat la renúncia, però segons una nota oficial ho ha fet ara.

«Hagués estat molt bon bisbe de Terrassa, o fins i tot de Barcelona. És una home de gran cultura -la literatura, la música... però Solsona no és ben bé un bisbat a la seva mida; això que hi ha fet coses molt bones, com enviar seminaristes a estudiar a l'estranger: el fruit es veurà d'aquí a uns anys». Demano al jesuïta que m'ho explica, coneixedor d'anys de Trasserra, què pot passar a partir d'ara. Se li escapa una ampla riallada... «Hauríeu de demanar al vostre bisbe que durés dos anys més, els que li falten a monsenyor Rouco per a jubilar-se, perquè qui té la veu cantant en el nomenament de bisbes és Rouco, escoltat, en el cas dels catalans, el cardenal Carles». Home savi, el jesuïta, que se'n va a dormir cada dia a la mateixa hora, dos quarts d'onze, es lleva abans de les set i després de la sobretaula mai no es perd la migdiada. Ara rellegeix Sèneca però sospito que mai deu haver provat una truita amb pollancró, de la família dels Armillaria mellea.

Bill Viola una tarda plujosa a Santa Maria d'Avià

8 d'agost. El videoartista Bill Viola, XXI Premi Internacional Catalunya, va visitar el MNAC acompanyat de la galerista -Galeria Marlborough Barcelona-, crítica d'art i comissària d'exposicions Violant Porcel Roque, filla de l'escriptor d'Andratx. Copio del suplement *Cultura/s*, de *La Vanguardia* (5.8.09), el fragment on Violant explica la reacció del noiaorquès que treballa a Califòrnia davant les sales del romànic: "Llegamos al románico y parece que tenga una revelación, se mueve de un lado a otro, tomando apuntes emocionado. '¡Esto sí que es moderno!'. Encontramos el *Frontal de Avià*, la virgen con el niño flanqueada por las escenas evangélicas, de la Anunciación a la Presentación en el templo, expresión evolucionada dentro de este estilo. 'Fíjate. Estos episodios, aunque esquemáticos, son precursoros del cine, narran la historia de forma secuencial para que el pueblo lo entienda'. Precisamente el videoarte recibe a veces críticas por su conexión con el gran público. 'No me interesa hacer arte para el gran público, sino para todo el mundo', responde resuleto". Llec total en videoart, em vénen ganes de llegir *Arte, Arquitectura y Sociedad digital*, de Lourdes Cirlot, publicat per les Edicions de la Universitat Barcelona (2007). Ahir a la tarda em trobava a Santa Maria d'Avià quan començava a ploure. Un ramat pasturava el rostoll de la part de llevant mentre que de ponent, dels Porxos al Grau, una nuvolada grisenca difuminava la muntanya. A les primeres gotes, un moviment ràpid del gos va congregat la ramada cap a la banda de l'església. Només un animal solitari va quedar separat de la resta: amb el morro iniciava el seu blanc xaiet en l'art de tenir-se dret i començar a caminar. Amb el paraigua estès, el pastor s'hi va acostar seguit del fidel, obedient i negre gos d'atura. Els trons resonaven com una batalla llunyana que es va acostant. Les quatre gotes s'anaven convertint en llevassi.